

קנין תורה

הרב חיים סבתו

בברייתא באבות, בפרק קנין תורה המוצמד למסכת אבות, מדריכים אותנו חכמים כיצד ניתן לקנות את התורה. אומרת הברייתא: "התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים... בשימוש חכמים בדקדוק חברים ובפלפול התלמידים..." [אבות ו, ה]. שימוש חכמים - אנשים שהם מעליו. דיבוק חברים - אנשים שהם ברמתו. פלפול תלמידים - אנשים ברמה נמוכה ממנו. משמע שצריך אדם את שלוש הדרגות האלו יחד. יש לשים לב שהביטויים שונים - שימוש, דיבוק ופלפול.

המשנה לא מדברת על לימוד מהחכמים אלא על שימוש, ואומרת הגמרא [ברכות ז, ב]: "גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה". ישנם דרכי חיים ואורחות חשיבה שאדם לא יכול לקנות לבדו, ולכן הוא זקוק לשימוש חכמים. ראשית מדובר כאן על שיטות למידה. הרב מגיב על סברות והתלמיד קונה דעת - הוא לומד להבחין מהי סברה ישרה ואיזה אינה ישרה. התלמיד גם רואה מרבו כיצד מתייחסים ומהו המשקל של כל ספר ושל כל ראשון. לא באותה צורה שלומדים רמב"ם לומדים רמב"ן, או ראשון אחר. משימוש תלמידי חכמים לומדים גם תגובות למאורעות החיים. את הסוגיה אפשר ללמוד גם לבד, אבל מה התגובה הנכונה לתלמיד שמכעיס, כיצד מגיב הרב לטעות שלו וכו' - ללמוד כיצד מתנהגים. וזה חסר היום אצל רבנים צעירים - שימוש הזקנים.

גם מי שלא צמוד לתלמיד חכם עצום יום וילילה, גם מי שלא זוכה לזה צריך לדעת את החשיבות של זה, ולנצל זמן בחופשות להכיר את גדולי עירו, ובטוילים לבקר תלמידי חכמים ממקומות אחרים. צריך לבקש את קירבתם של תלמידי חכמים, ולנסות לראות אותם ואת הילוכם.

אך לא די בכך. גם אם יש לו רב - כל אדם צריך גם חבר!

אמנם בישיבות כבר אין רב לכל תלמיד, אך יש רווח אחר - החברה. אדם נמצא שנים עם חבריו. חברה המסייעת אחד לשני, דיבוק חברים, הוא חלק מקניין תורה, ומי שלומד לבד לא יכול להגיע לזה. חבר טוב הוא נכס! צריך לדעת איך בונים יחסי חברות נכונים ללא תלות ויחסי שיעבוד. חבר שזקוק כל הזמן שיראו אותו - סופו שעלול להציק ולהכביד ובסוף תהפך החברות לשנאה. אין פירושו של חבר שצריך להיות יחד כל הזמן, אלא צריך למצוא אדם שיכול לעמוד לצדך בעת צרה, מישהו ששמח בשמחתך, מישהו שיודע להוכיח אותך וניתן להתייעץ איתו גם בדברים קשים. חברות אמיתית באה מתוך תורה!

אך גם בזה לא די - צריך תלמיד! תלמיד קטן מדליק את הרב הגדול כגפרור קטן המדליק את העצים הגדולים. הקושיה שהתלמידים שואלים מכריחה את הרב לחדש חידושים ולתרץ קושיות. ויש לאדם חובה ללמד תורה.

כל החובות הללו אינם רק על בחורי ישיבה אלא על כל אחד! גם אדם בן שישים צריך תלמיד וצריך רב וצריך חברים, בלי קשר לשאלה במה הוא עסוק.